

SAMENVATTING

Het relatief hoge aantal WAO-gerechtigden in Zutphen heeft bij de gemeente een aantal vragen opgeroepen. Zij heeft besloten een onderzoek te laten uitvoeren naar de aard en omvang van de chronisch zieken in de gemeente, waaronder degenen met een WAO-uitkering. In het kader van het 'Ontwikkelingsplan Zutphen Vitale Stad' heeft de gemeente Zutphen onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL vervolgens opdracht gegeven de situatie van de chronisch zieken in de gemeente te inventariseren.

Opzet

Het onderzoek bestaat, naast de definiëring van het begrip chronisch zieke en de schatting van het aantal chronisch zieken in Zutphen, uit een inventarisatie van de belemmeringen die chronisch zieken in Zutphen ervaren op het gebied van gezondheid, mobiliteit, sociale en maatschappelijk participatie, wonen, zorg en financiën. Tevens is nagegaan in hoeverre het gemeentelijk beleid tegemoetkomt aan de problemen van de chronisch zieken op het gebied van hun gezondheid, sociale en maatschappelijk participatie, wonen, zorg en financiën.

Het onderzoek bestaat uit een aantal onderdelen waarvoor verschillende methoden en technieken zijn gebruikt. Begonnen is met het bestuderen van de literatuur en notities over chronische ziekten, gevolgd door interviews met zogenoemde sleutelinformanten en de verzameling van gegevens uit registraties. Ten slotte hebben interviews plaatsgevonden met een veertigtal chronisch zieken in Zutphen.

Definitie en aantallen

De inventarisatie van de chronisch zieken in Zutphen heeft plaatsgevonden aan de hand van de brede definitie van de Tweede Kamer: *'chronische ziekten kunnen in het algemeen omschreven worden als onomkeerbare aandoeningen zonder uitzicht op volledig herstel en met een gemiddeld lange ziekteduur.'* Hieraan is toegevoegd dat het om lichamelijke aandoeningen gaat, aangezien onderzoek onder psychisch en verstandelijk gehandicapten ook andere onderzoeksmethoden vereist waarvoor de middelen ontbraken.

Om informatie te verkrijgen over de aantallen chronisch zieken in Zutphen zijn registratiegegevens van betrokken instellingen, organisaties en verenigingen verzameld. In totaal staan 1.512 personen (4% van het totaal aantal inwoners) bij één of meerdere van deze instanties geregistreerd. Dit is het minimum aantal chronisch zieken en gehandicapten in Zutphen. Het merendeel van deze personen (1.395) is bij één instantie bekend. Een omvangschatting met de capture-recapture methode zal door de geringe overlap leiden tot een zeer hoge en onnauwkeurige schatting van het aantal chronisch zieken en gehandicapten.

Ervaringen

Op het gebied van de gezondheid worden door de geïnterviewden functiebeperkingen en vermoeidheid als de belangrijkste beperkingen genoemd. Over het algemeen hebben de respondenten positieve ervaringen met medische hulpverleners, in het bijzonder met paramedici.

Het overgrote deel van de respondenten gebruikt hulpmiddelen en/of aangepast vervoer om de mobiliteit te vergroten. De wachttijden tussen aanvraag, toezegging en levering wordt door sommigen als een knelpunt ervaren op dit gebied. Dit geldt eveneens voor het gebrek aan gehandicaptenparkeergelegenheid in het centrum van Zutphen. Veel respondenten maken

gebruik van de regiotaxi, meestal naar tevredenheid. Over de toegankelijkheid van de (openbare) gebouwen en winkels zijn de respondenten gematigd positief. Daarbij moet worden opgemerkt dat veel respondenten in verband met hun aandoening alleen onder begeleiding openbare gebouwen en winkels kunnen bezoeken, terwijl musea, theater, bioscoop of buurthuis vaak helemaal niet meer worden bezocht.

Vrijwel alle respondenten geven aan dat zij belemmeringen ervaren op het gebied van maatschappelijke participatie. Voor het overgrote deel van de respondenten is betaalde arbeid, als gevolg van hun ziekte of handicap, niet of nauwelijks (meer) mogelijk. Dit geldt eveneens voor uitgaan, sport, hobby's en reizen. Het tekort aan maatschappelijke participatie leidt bij een deel van de respondenten tot gevoelens van eenzaamheid.

De helft van de respondenten geeft aan belemmeringen te ondervinden op het gebied van wonen, waarbij het meestal gaat om problemen met traplopen. Bijna alle respondenten hebben contact (gehad) met de gemeente in verband met de WVG, huursubsidie, bijzondere bijstand of anderszins. Bijna de helft heeft daarbij knelpunten ervaren, met name in de vorm van lange wachttijden en een bureaucratische manier van werken.

De helft van de ondervraagden ervaart belemmering op het gebied van zorg. De knelpunten hebben meestal betrekking op de thuiszorg en de mantelzorg.

De financiële situatie van de geïnterviewde chronisch zieken is over het algemeen slecht te noemen. Een chronische ziekte brengt in veel gevallen financiële beperkingen met zich mee, doordat het inkomen vaak laag is en doordat er extra uitgaven moeten worden gedaan. Voor chronisch zieken wegen de knelpunten op dit gebied zwaarder dan die op de andere gebieden, mede doordat financiële beperkingen doorwerken in beperkingen op andere gebieden.

Beleid

Landelijke wetten en richtlijnen zijn richtinggevend voor het beleid in de gemeente Zutphen ten aanzien van chronisch zieken en gehandicapten. De knelpunten die door chronisch zieken zelf worden ervaren bij het gemeentelijk beleid hebben veelal betrekking op de lange wachttijden voordat geïndiceerde voorzieningen of aanpassingen worden gerealiseerd. Verder zijn er onvoldoende aangepaste woningen beschikbaar, terwijl het feitelijke aantal aangepaste woningen niet bekend is. Daarnaast maakt een relatief gering aantal personen, twee vijfde van alle pashouders, daadwerkelijk gebruik van de regiotaxi.

Conclusies

De respondenten vormen een goede dwarsdoorsnede van de chronisch zieken en gehandicapten in Zutphen die lichamelijke beperkingen ondervinden. Er is rekening gehouden met de spreiding in woonsituatie, leeftijd, geslacht en aard van de ziekte of handicap.

Uit de gesprekken blijkt onder andere dat de wachttijden tussen aanvraag, toezegging en levering van hulpmiddelen en/of aangepast vervoer als belangrijk knelpunt wordt ervaren. De oorzaak daarvan lijkt bij de slechte afstemming tussen de diverse instanties te liggen. Aangezien de chronisch zieken meerdere keren hebben aangegeven dat de afstemming tussen de verschillende instanties niet altijd even vlekkeloos verloopt, kan hier de nodige winst worden behaald.

Verder kan onder meer worden geconcludeerd dat de financiële situatie van een groot aantal chronisch zieken en gehandicapten in Zutphen slecht tot schrijnend is te noemen. Overigens blijken veel respondenten niet alle mogelijkheden tot financiële steun te kennen.

Het huidige onderzoek kan geen antwoord geven op een aantal achterliggende vragen, zoals: de reden waarom in de registraties van betrokken instellingen relatief weinig allochtone chronisch zieken en gehandicapten naar voren komen; de oorzaak van en oplossing voor de beperkte bekendheid met een organisatie als de Sociaal Pedagogische Dienst (SPD) en de werkwijze van het Persoonsgebonden Budget (PGB); en de wijze waarop de maatschappelijke participatie van de chronisch zieken en gehandicapten kan worden verbeterd. Deze vragen kunnen gezien de opzet van het onderliggend onderzoek niet worden beantwoord, maar behoeven in de toekomst zeker aandacht. Hetzelfde geldt voor het in kaart brengen van de situatie van de psychisch en verstandelijk gehandicapten.